

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Koulutusjärjestelmän kyky vastata jatkuvan oppimisen haasteisiin äkillisissä rakennemuutostilanteissa

Ammatillisen koulutuksen järjestäjien tuloksia

Kevät 2022

Lähde: Frisk, T., Isoaho, K., Hietala, R., Kotiranta, L., Hirsjärvi, I., Huttula, T., Kankare, P., Löytänen, O., Myllykangas, P., Mäki, M., Stenbacka, Å., Suomala, P. 2022.

Koulutusjärjestelmän kyky vastata jatkuvan oppimisen haasteisiin äkillisissä rakennemuutostilanteissa

Arvioinnin tausta

- Arvioinnin tehtävänä oli arvioida koulutusjärjestelmän kykyä vastata jatkuvan oppimisen haasteisiin äkillisissä rakennemuutostilanteissa.
- Arviointi oli osa Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen (Karvi) Koulutuksen arviointisuunnitelmaa vuosille 2020-2023.
- Arviointi kohdistui ammatilliseen koulutukseen ja korkeakoulutukseen.
- Tässä esityksessä esitellään tarkemmin **ammatillisen koulutuksen tuloksia**.

Arvioinnissa käytetyt arviointikysymykset

1. Miten ammatillisen koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen jatkuvan oppimisen palvelut ja osaamisen kehittämisen palvelut toimivat äkillisissä rakennemuutostilanteissa?
 2. Miten korkeakoulujen ja ammatillisen koulutuksen järjestäjien jatkuvan oppimisen palvelut ja osaamisen kehittämispalvelut vastaavat työikäisen väestön osaamisen kehittämisen tarpeisiin äkillisissä rakennemuutoksissa?
 3. Mitkä tekijät edistävät ja estävät työ- ja elinkeinoelämän ja yksilöiden osaamistarpeisiin vastaamista äkillisissä rakennemuutostilanteissa?
 4. Millaisia piirteitä toimivilla jatkuvan oppimisen kehittämispalveluilla on?
- Lisäksi arvioinnissa oli tarkennettuja arviointikysymyksiä koulutusorganisaatioiden, työnantajien, yksittäisten henkilöiden ja ohjausjärjestelmän tasoille.

Arvioinnissa oli mukana laaja joukko toimijoita

Suunnitteluvaiheen haastattelut

- Viranomaisten ja sidosryhmien kuulemiset arvioinnin teeman täsmentämiseksi

Arviointiryhmä

- Asiantuntemusta molemmilta koulutusasteilta, jatkuvasta oppimisesta, työvoimahallinnosta, aluekehittämisestä ja työttömyyskysymyksistä + opiskelijaedustus

Itsearviointikysely

- Ammatillisen koulutuksen järjestäjät (N = 108)
- Korkeakoulut (N = 34), joista 21 ammattikorkeakoulua ja 13 yliopistoa

Puunjalostusteollisuuden ja akkuteollisuuden rakennemuutoksiin liittyvien toimijoiden haastattelut

- 59 eri organisaatiota, joista 13 ammatillisen koulutuksen järjestäjiä
- 89 haastateltavaa, joista 24 ammatillisen koulutuksen edustajia.

Voit lukea koko arviointiraportin Karvin verkkosivuilla

- **Frisk, T., Isoaho, K., Hietala, R., Kotiranta, L., Hirsjärvi, I., Huttula, T., Kankare, P., Löytänen, O., Myllykangas, P., Mäki, M., Stenbacka, Å., Suomala, P., 2022. Koulutusjärjestelmän kyky vastata jatkuvan oppimisen haasteisiin äkillisissä rakennemuutostilanteissa. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus.**
- **<https://karvi.fi/publication/koulutusjarjestelman-kyky-vastata-jatkuvan-oppimisen-haasteisiin-akillisissa-rakennemuutostilanteissa/>**
- **Raportin luku 4 sisältää kuvaukset toimivan koulutusorganisaation ja toimivan koulutuspalvelun piirteistä äkillisissä rakennemuutostilanteissa.**
- **Raportin luku 11 sisältää koko arviointia koskevat johtopäätökset.**
- **Raportin luku 12 sisältää eri toimijoille arvioinnissa annetut suositukset.**

Yleiset tulokset

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Työmarkkinoiden äkillisistä rakennemuutoksista on tullut normaali tila, joka koskettaa suurta osaa ammatillisen koulutuksen järjestäjistä.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjistä noin puolella on jo kokemusta koulutuspalveluiden toteuttamisesta työelämän nopeissa muutostilanteissa.

Koulutusjärjestelmän kyky vastata jatkuvan oppimisen haasteisiin vaihtelee sen mukaan, onko kyse negatiivisesta vai positiivisesta rakennemuutoksesta

Koulutusjärjestelmän kyky vastata jatkuvan oppimisen haasteisiin **negatiivisissa rakennemuutostilanteissa** on melko hyvä.

Koulutusjärjestelmän kyky vastata jatkuvan oppimisen haasteisiin **positiivisissa rakennemuutostilanteissa** on tyydyttävä.

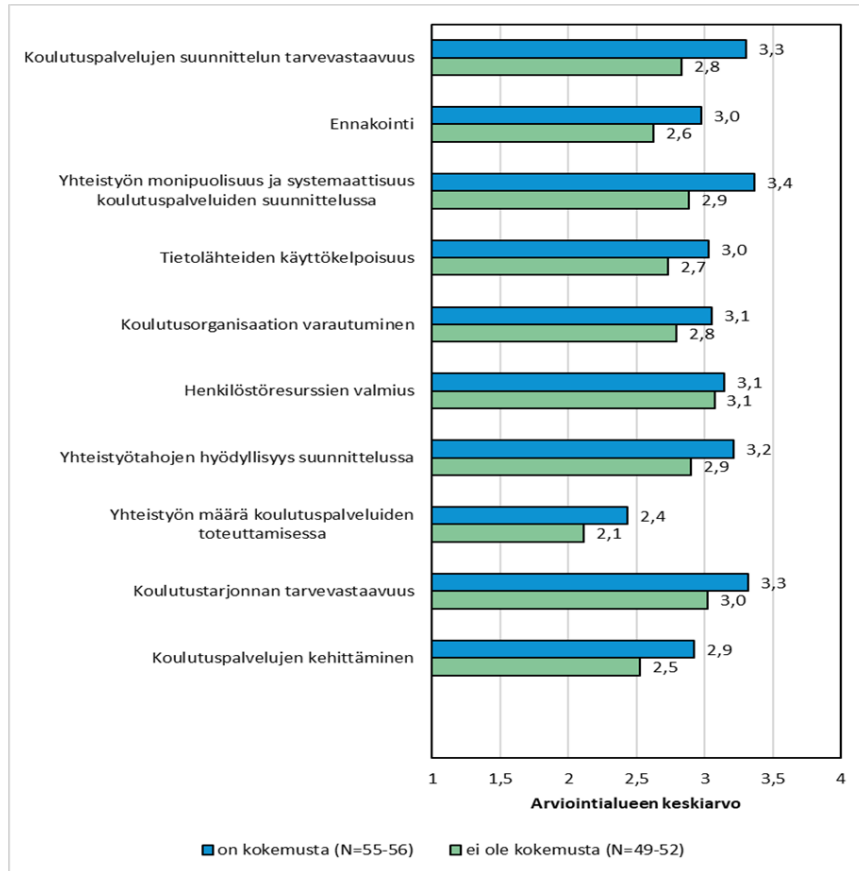
Ammatillisen koulutuksen järjestäjien kyky vastata jatkuvan oppimisen haasteisiin äkillisissä rakennemuutostilanteissa on keskimäärin hyvä.

Kyvyssä on kuitenkin vaihtelua ammatillisen koulutuksen järjestäjien ja niiden eri toimintojen välillä. Myös AVI-alueiden välillä on vaihtelua.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjien arviot äkillisten rakennemuutosten yleisimmistä vaikutuksista koulutuspalveluihin 2018-2021 (n = 55)

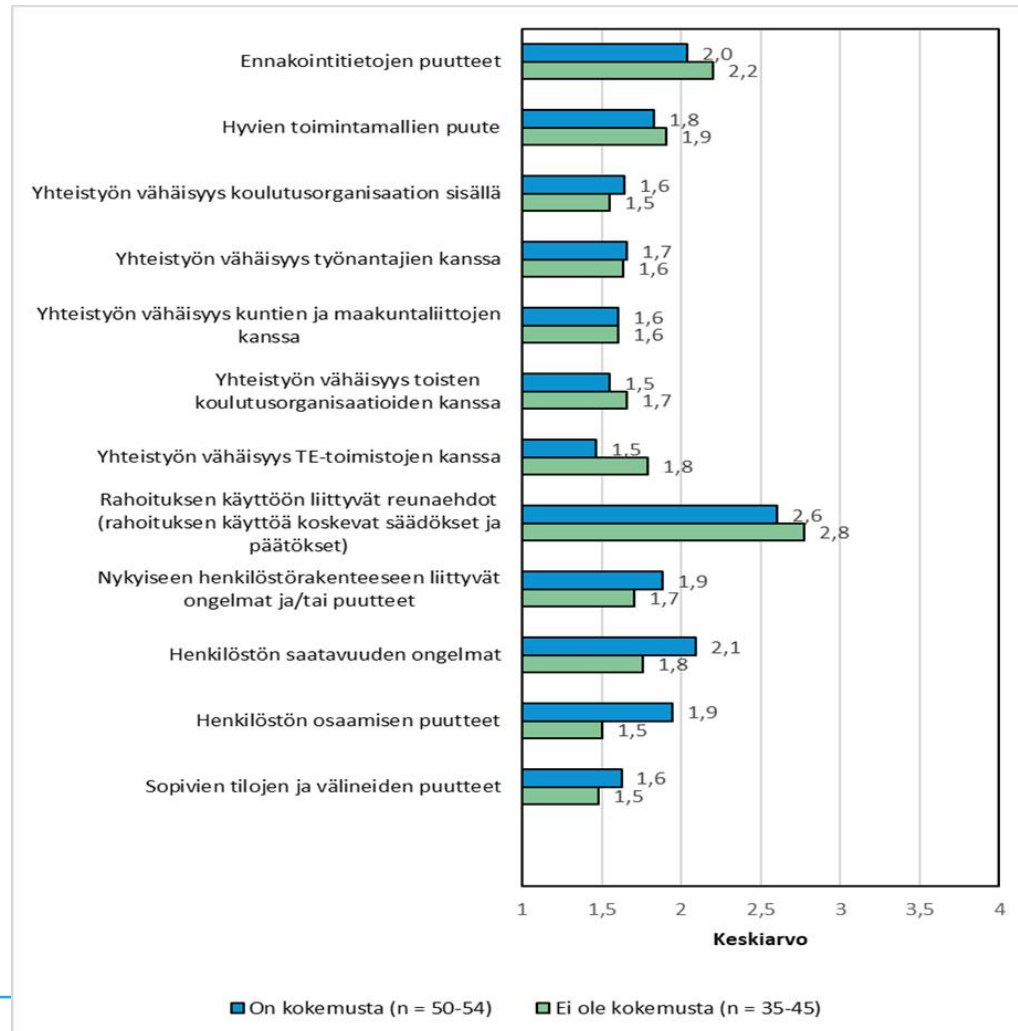
- 30 % vastaajista oli lisännyt, muuttanut sisällöllisesti ja kehittänyt uusia koulutuspalveluja**
- 16 % vastaajista oli sekä muuttanut koulutuspalvelujaan sisällöllisesti että kehittänyt uusia**
- 11 % vastaajista oli muuttanut koulutuspalvelujaan sisällöllisesti**

Ammatillisen koulutuksen järjestäjien kyky vastata jatkuvan oppimisen haasteisiin äkillisissä rakennemuutostilanteissa vaihtelee toiminnoittain

- Koulutuspalvelujen suunnittelun ja koulutustarjonnan tarvevastaavuus ovat hyvällä tasolla.
- Yhteistyön monipuolisuus ja systemaattisuus koulutuspalveluiden suunnittelussa on hyvällä tasolla, mutta koulutuspalvelujen toteuttamiseen liittyvän yhteistyön määrässä on kehitettävää.

Merkittävimmäksi esteeksi jatkuvan oppimisen haasteisiin vastaamisessa arvioitiin rahoituksen käyttöön liittyvät reunaehdot

Ammatillisen koulutuksen järjestäjien arvioissa mitään tekijää ei ollut arvioitu erittäin merkittäväksi.

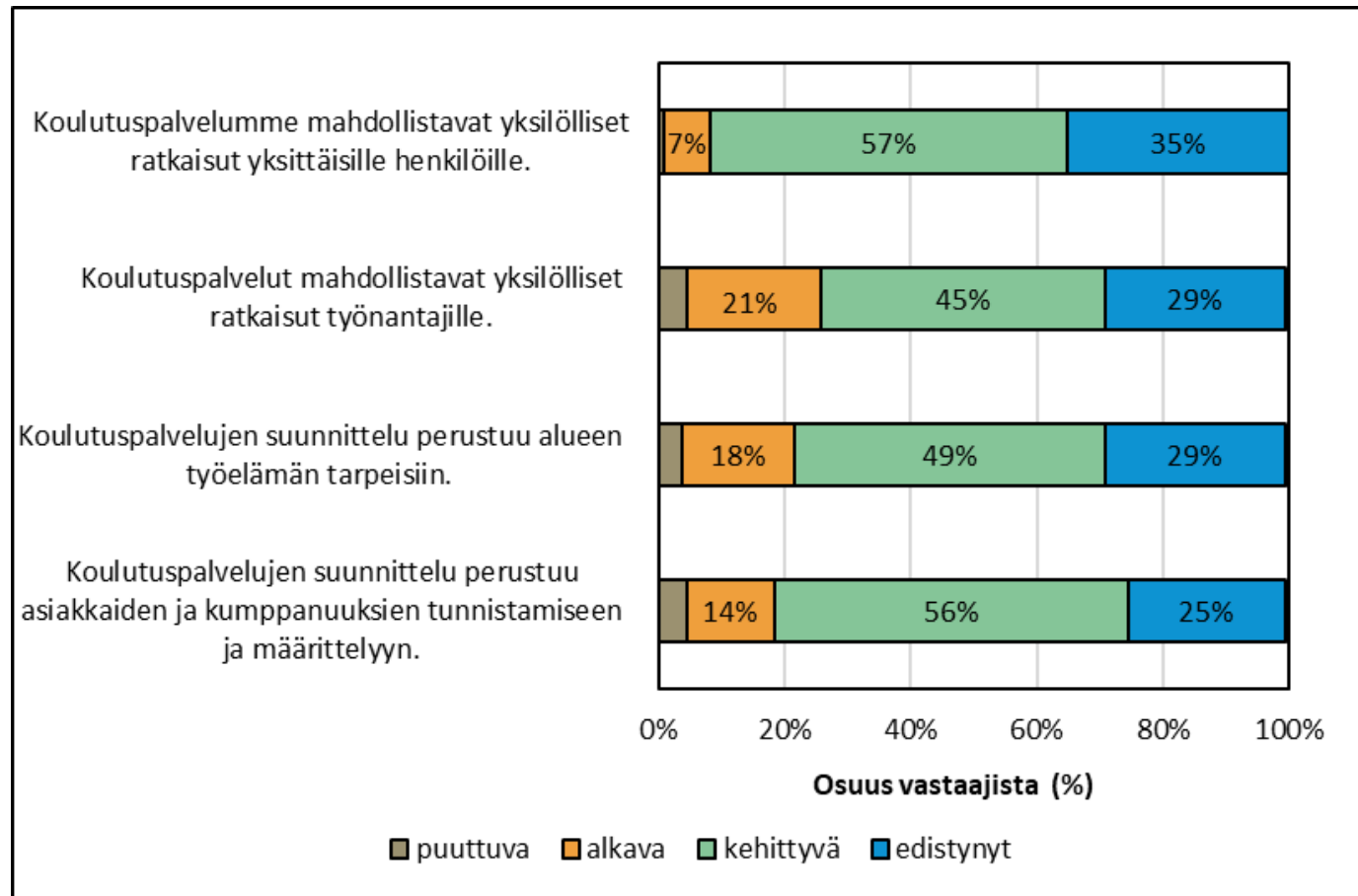
Rahoituksen käyttöön liittyvät reunaehdot (rahoituksen käyttöä koskevat säädökset ja päätökset) arvioitiin merkittävyydeltään suurimmaksi esteeksi.

Tuloksia: Koulutuspalveluiden suunnittelu ja toteutus

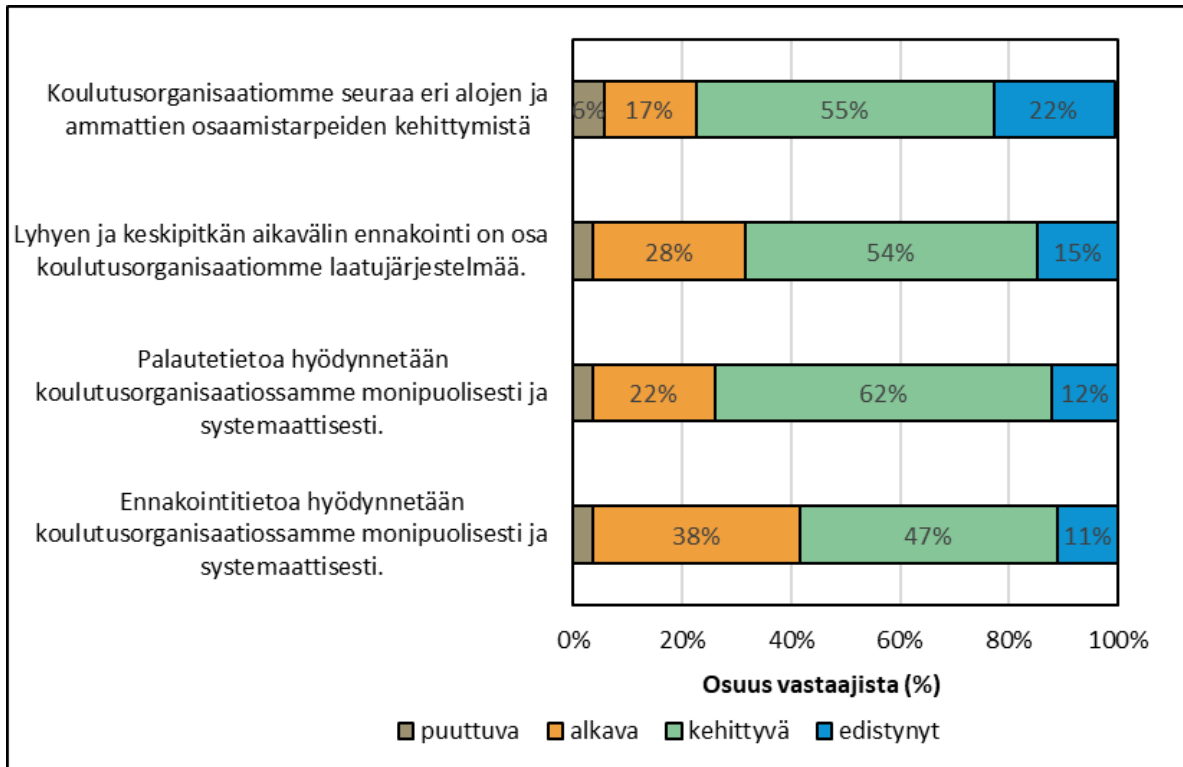
KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Ammatillisen koulutuksen järjestäjien koulutuspalvelut mahdollistavat paremmin yksilölliset ratkaisut yksittäisille henkilöille kuin työnantajille

(N = 108)

Ennakoinnissa ja ennakointitiedon hyödyntämisessä on kehitettävää

- **Palautetietoa hyödynnetään monipuolisemmin ja systemaattisemmin kuin ennakointitietoa**
- **Palautetiedon hyödyntäminen työikäisen väestön koulutusten suunnittelussa vaihtelee.**
- **Ennakointitiedon hyödyntämisessä on kehittämistarpeita.**
- **Ennakoinnin roolia laatu järjestelmissä on tarpeen kehittää.**

(N =108)

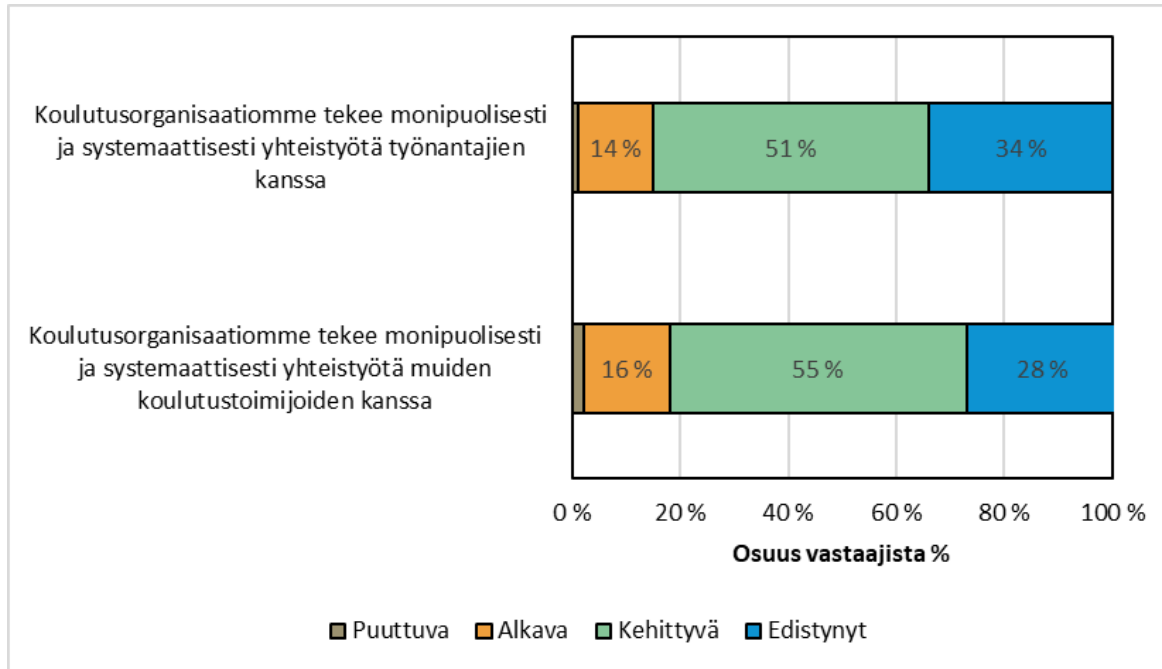
Koulutuksen järjestäjät kokivat koulutuspalveluiden suunnittelussa itse keräämänsä tiedon käyttökelpoisemmaksi kuin muiden tahojen tuottaman tiedon

Ammatillisen koulutuksen järjestäjät (N=86–106)
Opintojen etenemisen ja koulutusten suorittamisen seurannasta saatava tieto 82 %
Koulutusorganisaation säännöllisestä itsearvioinnista saatava tieto 82 %
Opiskelijapalautteista saatava tieto 77 %
Henkilöstön kehityskeskusteluista saatava tieto 76 %
Työnantajakumppaneille suunnatuista palautekyselyistä saatava tieto 75 %
TE-toimistoista saatava tieto 63 %
Koulutusorganisaation säännöllisestä ulkoisesta arvioinnista saatava tieto 63 %
TEM:n tuottama ennakointitieto 62 %
Koulutuksia suorittaneiden työllistymisseurannoista saatava tieto 61 %
Opetushallituksen tuottama ennakointitieto 58 %
Työmarkkinajärjestöjen tuottama ennakointitieto 50 %
ELY-keskusten tuottama ennakointitieto 45 %
Maakuntaliittojen tuottama ennakointitieto 45 %
Kauppakamarien tuottama ennakointitieto 43 %
Mediasta saatava tieto 43 %

- Koulutuspalveluiden suunnittelussa käyttökelpoisimmaksi koettiin:
- opintojen etenemisen ja koulutusten suorittamisen seurannasta saatava tieto,
- säännöllisestä itsearvioinnista saatava tieto ja
- opiskelijapalautteista saatava tieto.
- Muiden tahojen tuottamaa tietoa ei koettu yhtä käyttökelpoiseksi kuin oman organisaation keräämää tietoa.

Vastaajien yhteenlaskettu osuus kahdessa asteikon ylimmässä luokassa (%). Asteikko: ei käyttökelpoista – osittain käyttökelpoista (2) – enimmäkseen käyttökelpoista (3) – täysin käyttökelpoista (4).

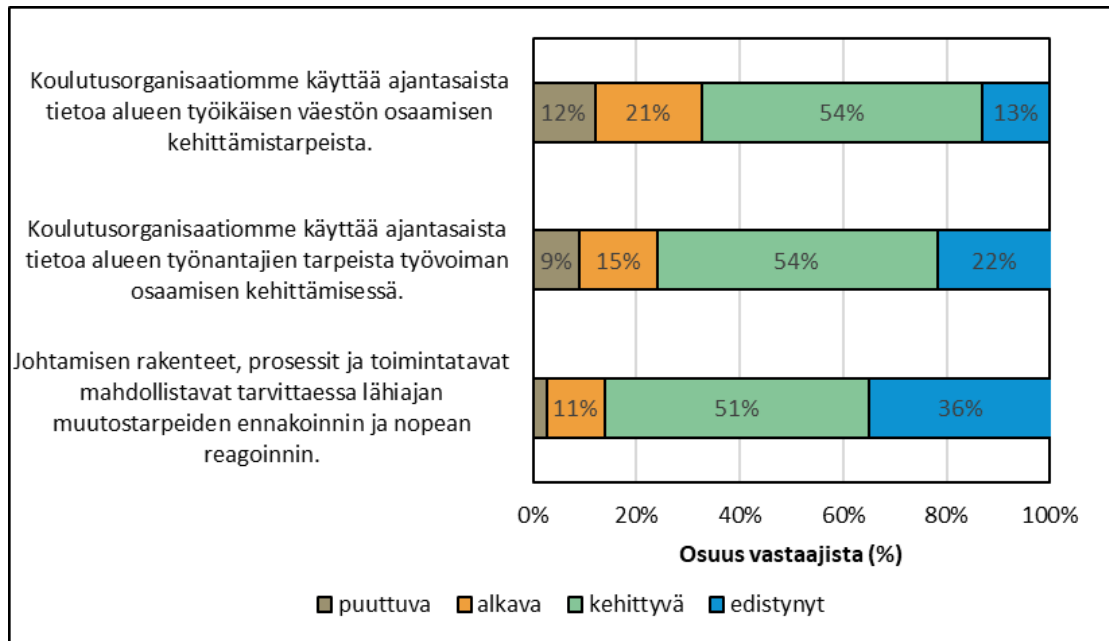
Ammatillisen koulutuksen järjestäjistä pääosa tekee koulutuspalveluiden suunnittelussa monipuolisesti ja systemaattisesti yhteistyötä sekä työnantajien että muiden koulutustoimijoiden kanssa

- Monipuolinen ja systemaattinen yhteistyö muiden koulutustoimijoiden kanssa ja työnantajien kanssa työikäisen väestön koulutuspalveluiden suunnittelussa on koulutuksen järjestäjien vahvuus.
- Noin viidennes koulutuksen järjestäjistä on kuitenkin määritellyt yhteistyön muiden koulutustoimijoiden ja työnantajien kanssa alkavalle tasolle.

(N =108)

Johtamisen rakenteet, prosessit ja toimintatavat mahdollistavat muutostarpeiden ennakkoinnin ja nopean reagoinnin

- Muutostarpeiden ennakkoinnin ja nopean reagoinnin mahdollistavat johtamisen rakenteet, prosessit ja toimintatavat ovat koulutuksen järjestäjien vahvuus.
- Koulutuksen järjestäjät käyttävät työikäisen väestön osaamisen kehittämisessä hieman enemmän ajantasaista tietoa työnantajien tarpeista kuin tietoa alueen työikäisen väestön osaamisen kehittämistarpeista.
- Ajantasaisen tiedon käytössä alueen työikäisen väestön osaamistarpeista on kehitettävää.

(N =107)

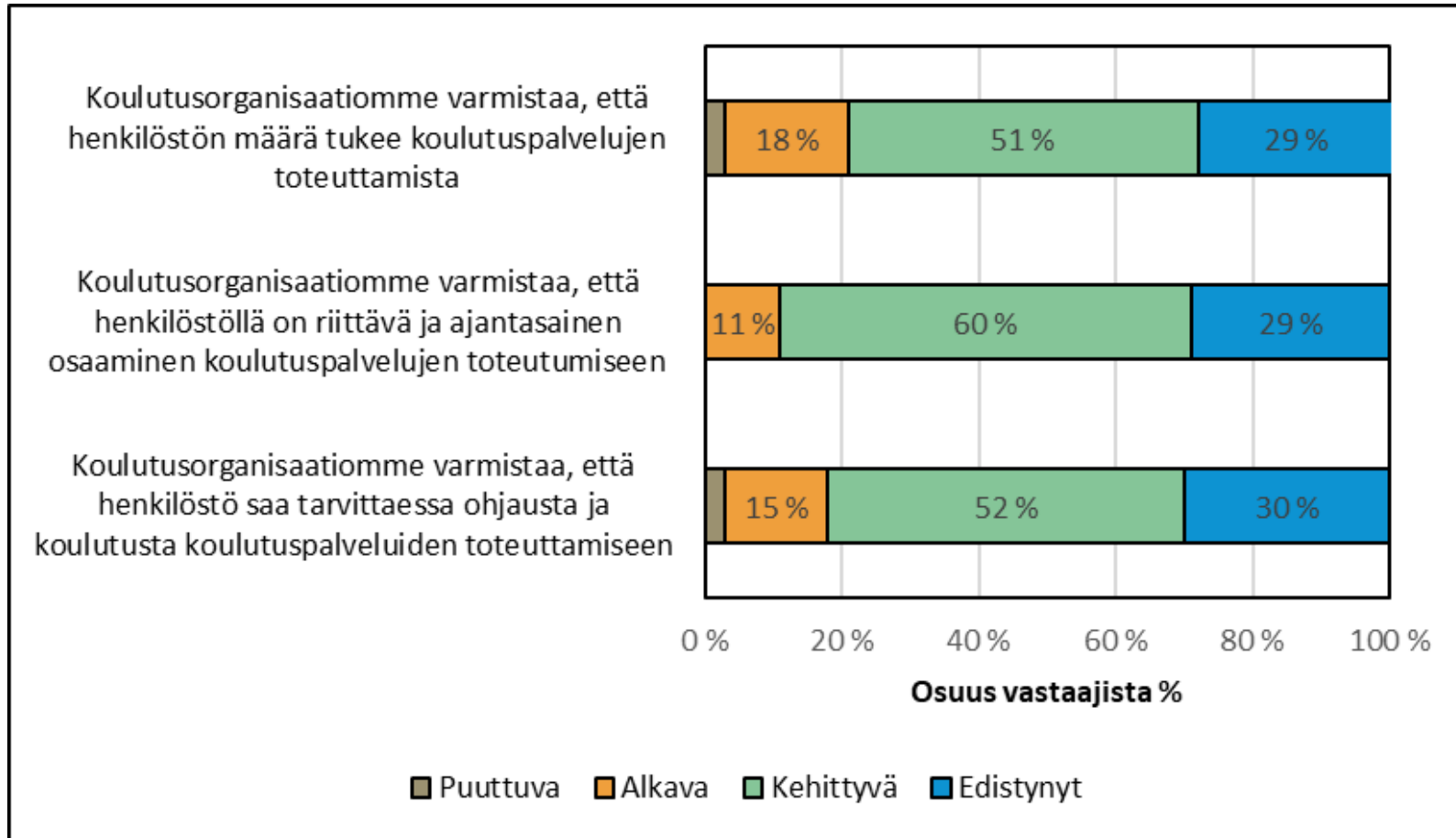
Yhteistyötä tehdään työelämän nopeissa muutostilanteissa eniten työnantajien ja TE-toimistojen kanssa, vähiten toisten koulutusorganisaatioiden kanssa

Ammatillisen koulutuksen järjestäjät (n = 103–104)
Pienet ja keskisuuret työnantajat 67 %
TE-toimistot 63 %
Isot työnantajat 54 %
ELY-keskukset 54 %
Saman alueen ammatillisen koulutuksen järjestäjät 52 %
Kunnat 47 %
Yksinyrittäjät ja ammatinharjoittajat 45 %
Järjestöt 34 %
Saman alueen ammattikorkeakoulut 32 %
Muiden alueiden ammatillisen koulutuksen järjestäjät 26 %
Saman alueen vapaan sivistystyön toimijat 16 %
Maakuntaliitot 15 %
Muiden alueiden vapaan sivistystyön toimijat 12 %
Saman alueen yliopistot 5 %
Muiden alueiden ammattikorkeakoulut 4 %
Muiden alueiden yliopistot 2 %

- Ammatillisen koulutuksen järjestäjät arvioivat yhteistyön määrää koulutuspalvelujen toteuttamisessa eri toimijaryhmien kanssa.
- Eniten yhteistyötä koulutuksen järjestäjät tekevät pienten ja keskisuurten työnantajien, TE-toimistojen ja isojen työnantajien kanssa.
- Vähiten yhteistyötä saman alueen yliopistojen, muiden alueiden ammattikorkeakoulujen ja muiden alueiden yliopistojen kanssa.

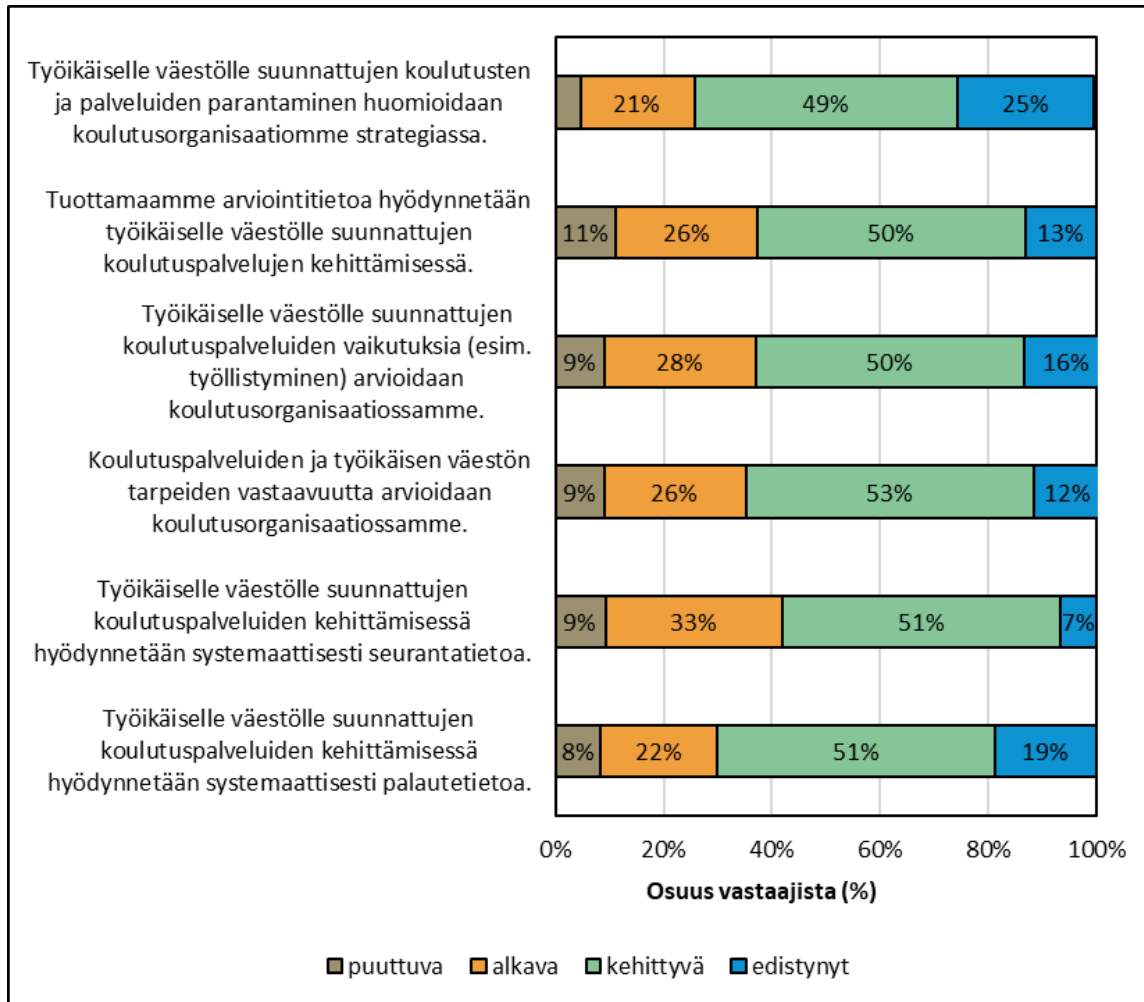
Vastaajien yhteenlaskettu osuus asteikon kahdessa ylimmässä luokassa. Asteikko: Ei lainkaan (1) – Vähän (2) – Melko paljon (3) – Paljon (4)

Henkilöstön määrän varmistamisessa, henkilöstön ohjauksen varmistamisessa ja henkilöstön riittävän ja ajantasaisen osaamisen varmistamisessa on osalla koulutuksen järjestäjistä kehitettävää.

(N =107)

Palaute-, seuranta- ja ennakointitiedon hyödyntämisessä ja vaikutusten arvioinnissa on kehitettävää

- Yleisin kehittämiskohde on systemaattisen seurantatiedon hyödyntäminen työikäiselle väestölle suunnattujen koulutuspalvelujen kehittämisessä.
- Noin kolmasosalla koulutuksen järjestäjistä on kehitettävää arviointitiedon ja systemaattisen palautetiedon hyödyntämisessä.
- Yli kolmasosalla koulutuksen järjestäjistä oli kehitettävää koulutuspalveluiden vaikutusten arvioinnissa ja tarpeiden vastaavuuden arvioinnissa.

(N = 107)

Tuloksia: Ohjaus ja rahoitus

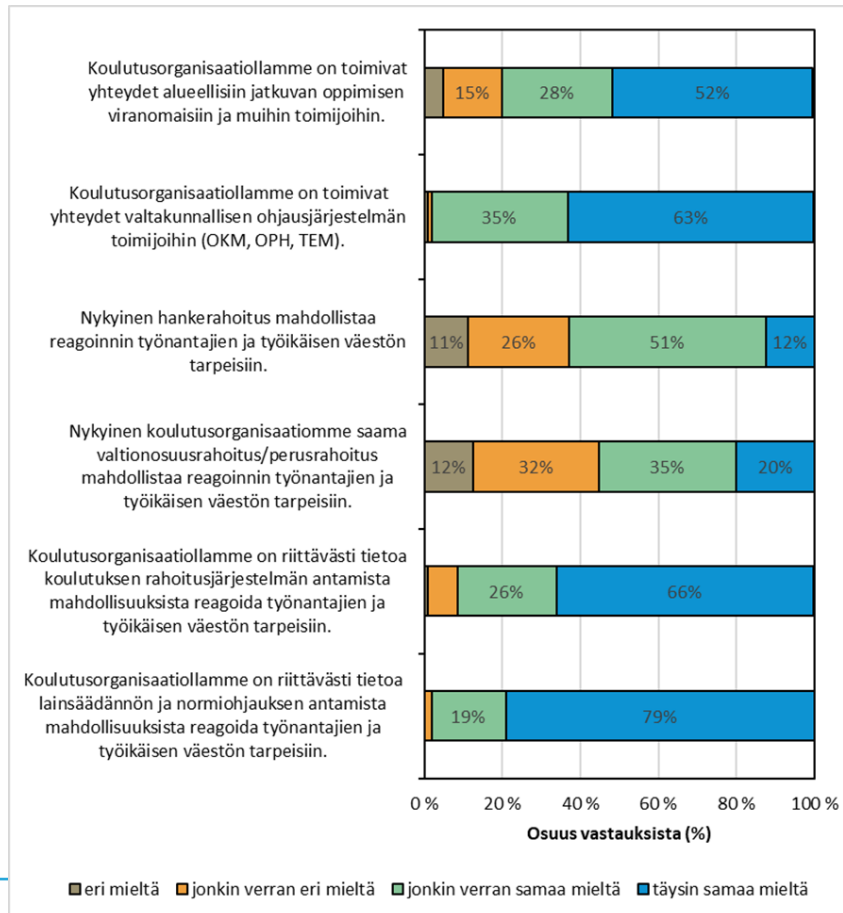
KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Ammatillisen koulutuksen järjestäjien arviot koulutuksen ohjausjärjestelmästä ja rahoituksesta

Pääosalla ammatillisen koulutuksen järjestäjistä:

- on riittävästi tietoa lainsäädännön ja normiohjauksen antamista mahdollisuuksista reagoida työnantajien ja työikäisen väestön tarpeisiin.**
- on toimivat yhteydet niin alueellisiin jatkuvan oppimisen toimijoihin kuin valtakunnallisen ohjausjärjestelmän.**

Koulutuksen järjestäjien näkemykset vaihtelivat siinä, miten valtionosuusrahoitus/perusrahoitus ja hankerahoitus mahdollistavat reagoinnin työnantajien ja työikäisen väestön tarpeisiin

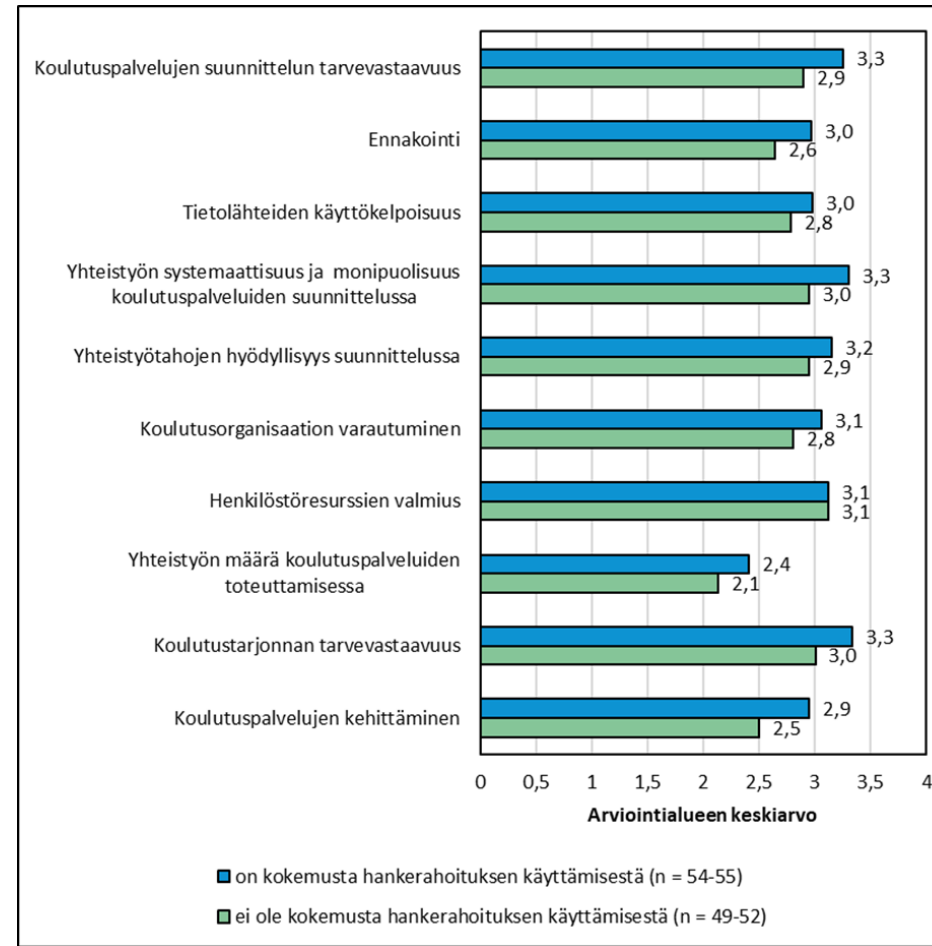

Pääosalla koulutuksen järjestäjistä on

- riittävästi tietoa koulutuksen rahoitusjärjestelmän antamista mahdollisuuksista reagoida työnantajien ja työikäisen väestön tarpeisiin.

- käsitys siitä, että hankerahoitus mahdollistaa keskimäärin paremmin työnantajien ja työikäisen väestön tarpeisiin vastaamisen kuin valtionosuusrahoitus/perusrahoitus

Hankerahoitusta käyttäneiden koulutuksen järjestäjien arviot kyvystään vastata jatkuvan oppimisen haasteisiin ovat keskimäärin paremmat kuin muiden

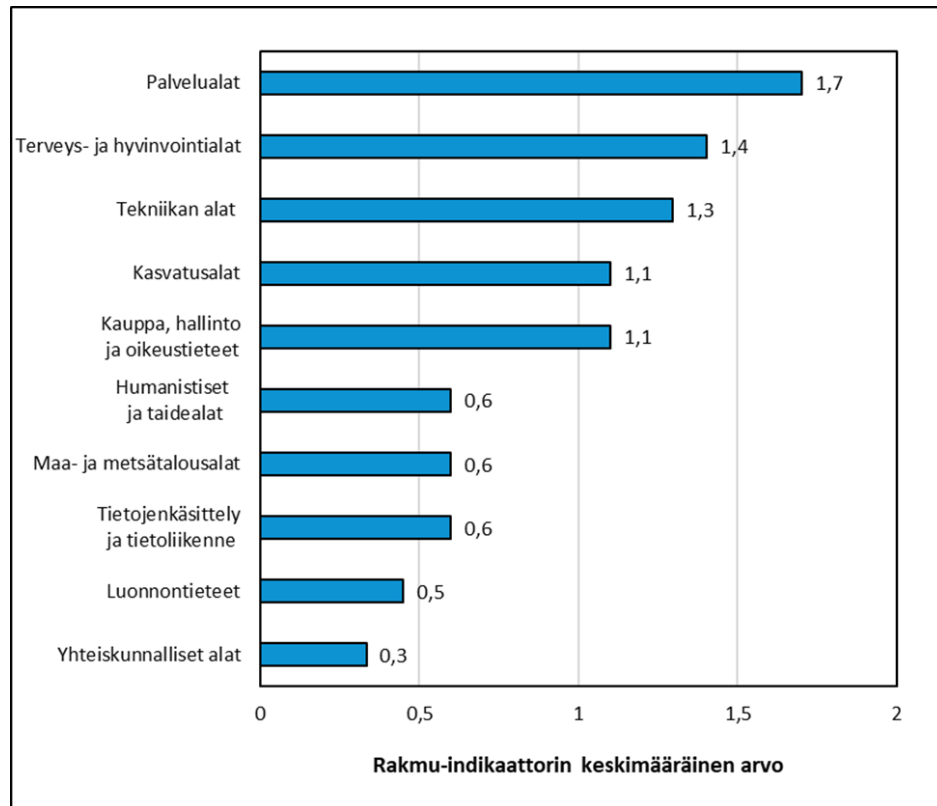
(N = 89–106)

**Tuloksia:
Miten koulutusalat ja
koulutusmuodot painottuivat
äkillisissä
rakennemuutostilanteissa?**

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

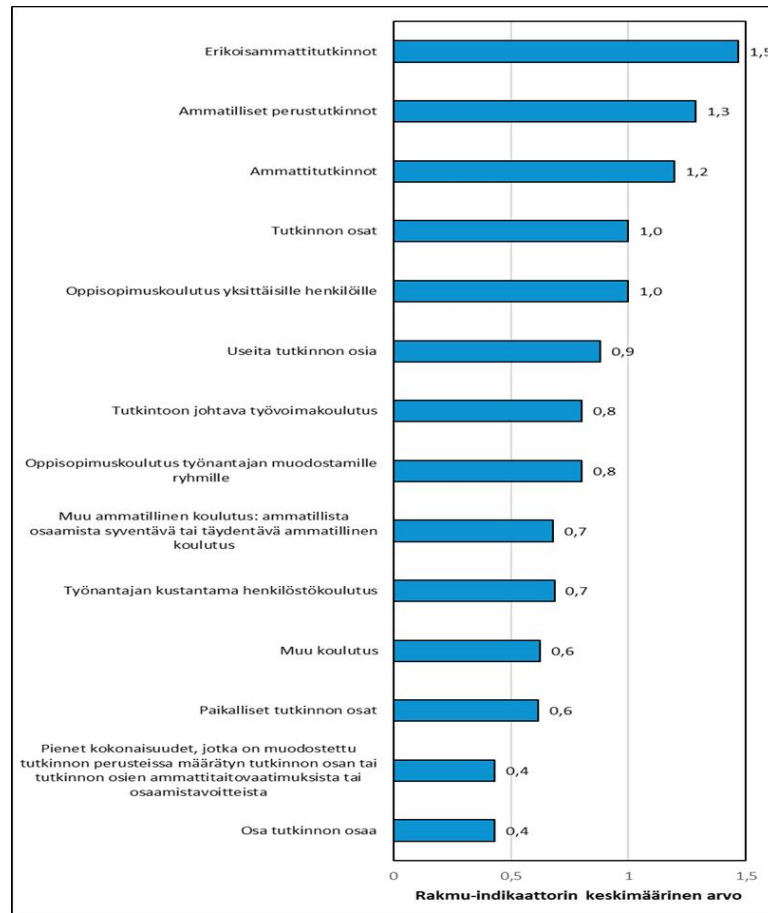
Koulutusalojen painottuminen työelämän nopeissa muutostilanteissa

- Arvioinnissa tarkasteltiin eri koulutusalojen suhteellista painottumista työelämän nopeissa muutostilanteissa nk. rakmu-indikaattorilla.
- Indikaattori perustui koulutuksen järjestäjien arvioihin siitä, kuinka suuri suhteellinen osuus opiskelijoista oli tullut ko. koulutusallalla opiskelijoiksi äkillisten rakennemuutosten vuoksi.
- Työelämän nopeissa muutostilanteissa painottuivat palvelualojen, terveys- ja hyvinvointialojen ja tekniikan alojen koulutukset.

Työelämän nopeissa muutostilanteissa opiskelijoiksi tulleiden opiskelijoiden painottuminen koulutusaloittain ammatillisessa koulutuksessa vuosina 2018–2020 ja keväällä 2021. (N = 27–62)

Koulutusmuodoista tutkinnot ja tutkinnon osat painottuvat työelämän nopeissa muutostilanteissa

- Työelämän nopeissa muutostilanteissa ammatillisen koulutuksen koulutusmuodoista painottuvat erikoisammattitutkinnot, perustutkinnot, ammattitutkinnot ja tutkinnon osat.
- Arvioinnissa tarkasteltiin eri koulutusmuotojen suhteellista painottumista nk. rakmu-indikaattorilla.
- Indikaattori perustui koulutuksen järjestäjien arvioihin siitä, kuinka suuri suhteellinen osuus opiskelijoista oli opiskellut ko. koulutusmuodossa äkillisten rakennemuutosten vuoksi

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

**Työelämän nopeisiin
muutostilanteisiin hyvin
varautuneen ammatillisen
koulutuksen järjestäjän
piirteitä**

Työelämän muutoksiin hyvin varautuneen koulutusorganisaation piirteet

- Tässä pääluvussa kuvataan työelämän muutoksiin hyvin varautuneen koulutusorganisaation ja toimivan koulutuspalvelun piirteitä äkillisissä rakennemuutostilanteissa.
- Aineistoina on käytetty ammatillisen koulutuksen järjestäjille ja korkeakouluille suunnatun itsearviointikyselyn tuloksia ja eri toimijoiden haastatteluita. Lisäksi aineistona on käytetty opiskelijapaneelin tapaamisissa kerättyjä aineistoja. Tavoitteena on ollut konkretisoida niitä tekijöitä, jotka edistävät koulutusjärjestelmän kykyä vastata jatkuvan oppimisen haasteisiin äkillisissä rakennemuutostilanteissa.

Koulutusorganisaatioiden varautuminen työelämän nopeisiin muutoksiin - Erillistoiminnasta osaksi perustoimintaa

- Työelämän muutoksiin hyvin varautuneet ammatillisen koulutuksen järjestäjät ovat käsitelleet oman organisaationsa ja toimintaympäristönsä erityispiirteet sen arvioimiseksi, millaista varautumista ja kehittämistoimia äkillisissä rakennemuutoksissa toimiminen niiltä edellyttää.
- Varautumisen perustana ovat perustoimintaan kytketyt toimintatavat, koulutusmuodot ja koulutussisällöt, joita voidaan hyödyntää muuttuvissa tilanteissa.

Koulutuksen järjestäjän alueellisen roolin tunnistaminen ja kehittäminen on tärkeää

- Työelämän muutoksiin hyvin varautuneet ammatillisen koulutuksen järjestäjät ovat tunnistaneet oman alueellisen roolinsa työelämän nopeissa muutostilanteissa ja äkillisissä rakennemuutostilanteissa.
- Alueiden eriytyminen on yksi keskeisistä kansallisista kehityssuunnista, joka koskee elinkeinorakennetta, työmarkkinoita, väestörakennetta ja koulutusta.
- Koulutusorganisaatioiden määrä eri alueilla vaihtelee Suomessa merkittävästi, ja työelämän nopeissa muutostilanteissa tarvitaan koulutusorganisaatioiden yhteistyötä, niin koulutusasteiden sisällä kuin välilläkin.

Työikäisen aikuisväestön koulutuspalveluiden tulisi olla strategisesti merkittäviä

- Työelämän muutoksiin hyvin varautuneet koulutuksen järjestäjät ovat sisällyttäneet strategiaansa työikäisen väestön koulutuspalveluiden kehittämisen ja valmiuden toimia työelämän nopeissa muutostilanteissa.
- Strategiassa tulisi määritellä työikäiselle väestölle suunnattujen koulutuspalveluiden ja ohjauksen asema osana koulutuksen järjestäjän kokonaistarjontaa.
- Strategian tulisi sisältää myös koulutusorganisaation keskeiset linjaukset opetushenkilöstön rekrytoinnista ja osaamisen kehittämisestä äkillisten rakennemuutosten tuomien haasteiden ja mahdollisuuksien mukaisesti.

Taloudellinen varautuminen mahdollistaa nopean reagoinnin äkillisissä rakennemuutostilanteissa

- Työelämän muutoksiin hyvin varautuneet koulutuksen järjestäjät varautuvat myös budjettirahoituksellaan työelämän nopeisiin muutostilanteisiin.
- Taloudellisella varautumisella varmistetaan se, ettei kehittämistoimien aloittamista tarvitse siirtää taloudellisten resurssien puutteen vuoksi.
- Muilla rahoitusmekanismeilla (valtionavustukset, hankinnat, muu hankerahoitus, liiketoiminnallisten palveluiden tuotot) voidaan täydentää varautumisen resursseja ja mahdollistaa esimerkiksi uusien koulutusmuotojen suunnittelu ja toteuttaminen kohdennetusti tietyille väestö- ja työntekijäryhmille.

Toimivat ja tarkoituksenmukaiset verkostot ovat työelämän nopeisiin muutostilanteisiin varautumisessa keskeisiä

- Työelämän muutoksiin hyvin varautuneet ammatillisen koulutuksen järjestäjät osaavat rakentaa työelämän nopeissa muutostilanteissa tarvittavia verkostoja ja toimia niissä taitavasti yhteisten tavoitteiden edistämiseksi. Verkostoissa toimiminen on hyvin varautuneilla koulutuksen järjestäjillä huomioitu johtamisen rakenteissa.
- Yhteistyön tulisi olla jatkuvaa ja ennakoivaa siten, että äkillisissä rakennemuutostilanteissa yhteistyöverkosto on valmiina, tuntee toistensa toimintaa ja tavoitteita ja on tottunut työskentelemään yhdessä.
- Yritysten ja työnantajien kanssa toimimisessa yhteistyösuhteen jatkuvuus on tärkeää, koska myös yrityksillä on haasteena ennakoida tulevia elinkeinorakenteen muutoksia ja sovittaa oman henkilöstönsä osaamista niihin.

Työelämäyhteistyössä tärkeitä ovat sovitut yhteistyön rakenteet ja vastuut

- Työelämän muutoksiin hyvin varautuneilla ammatillisen koulutuksen järjestäjillä on organisaatiossaan selkeät rakenteet ja vastuut yhteistyölle työelämäkumppanien kanssa toimimiseksi. Äkillisten rakennemuutostilanteiden ja työelämän nopeiden muutostilanteiden hoitamiselle on nimetyt yhteyshenkilöt.
- Työelämäyhteistyöhön nimetyillä henkilöillä on tärkeää olla osaamista ja tietoa tarjolla olevista koulutus- ja ohjauspalveluista. Lisäksi työelämän edustajilla tulisi olla mahdollisuus keskustella koulutuksen järjestäjän edustajien kanssa uusista koulutustarpeista ja tietoa niihin liittyviä rahoitusmahdollisuuksista.

Työelämäyhteydet ovat keskeinen tekijä koulutusten onnistumisessa työelämän nopeissa muutostilanteissa

- Työelämän muutoksiin hyvin varautuneet koulutuksen järjestäjät seuraavat alueensa ja toimialansa työelämän nopeita muutoksia ja ottavat ne huomioon työelämän nopeissa muutostilanteissa tarjottavissa koulutuksissa.
- Koulutukset on hyvä toteuttaa yhdessä työelämäkumppanien kanssa siten, että koulutuksen aikana opiskelijoille muodostuu luonteva polku uusiin tehtäviin työmarkkinoilla.
- Henkilöstön työelämäosaamisen päivittämisestä työikäisen väestön ja työpaikkojen tarpeen selvittämisessä on tärkeää pitää huolta. Tätä voidaan toteuttaa esimerkiksi opettajien työelämäjaksoilla ja yhteisillä projekteilla työelämäkumppanien kanssa.

Opetuksen suunnittelussa on varauduttava työelämän nopeisiin muutostilanteisiin

- Työelämän muutokseen hyvin varautuneiden koulutuksen järjestäjien opetussuunnitelmatyön ja opetuksen suunnittelun prosesseissa ja -ohjeissa on huomioitu koulutuksen skaalattavuus äkillisissä rakennemuutostilanteissa.
- Työelämän nopeissa muutostilanteissa olisi tärkeää voida nostaa yksittäisten tutkintojen osien ja muiden pienten osaamiskokonaisuuksien opiskelijamäärää tarveperustaisesti.
- Mahdollisuus opintojen sisältöjen ja toteutustapojen skaalattavuudesta työikäisten jatkuvan oppimisen koulutuspalveluihin tulisi huomioida opetuksen linjauksissa ja suunnittelussa.

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Työelämän nopeissa muutostilanteissa toimivien koulutuspalvelujen piirteitä

Työelämän nopeissa muutostilanteissa toimivien koulutuspalvelujen piirteitä

- Seuraavissa dioissa kuvataan toimivien koulutuspalvelujen piirteitä työelämän nopeissa muutostilanteissa. Koulutuspalveluilla tarkoitetaan koulutuksia ja palveluita, jotka on muotoiltu työikäisen väestön tarpeisiin vastaaviksi.
- Koulutuspalvelu voi ammatillisessa koulutuksessa olla esimerkiksi ammatillinen perustutkinto, ammattitutkinto tai erikoisammattitutkinto, tutkinnon osa, tai tarpeiden mukaan räätälöity osaamiskokonaisuus.
- Koulutuspalvelujen piirteistä voit lukea tarkemmin arviointiraportin luvusta 4.

Työnantajien tarpeet ovat koulutuspalvelujen suunnittelun perustana

- Toimiva koulutuspalvelu perustuu työnantajien tarpeiden tunnistamiseen. Työelämän nopeissa muutostilanteissa osaamisen kehittämisen tarpeet voivat olla kansallisia, alueellisia, toimialakohtaisia tai koskea yksittäisiä työnantajia. On tärkeää vahvistaa työnantajien tulevaisuussuuntautuneisuutta ja varautumista tulevaisuuteen. Teknologian nopea kehitys voi tuoda isolle joukolle yrityksiä nopeasti uusia osaamis- ja rekrytointitarpeita ja osaajapulaa, johon tarvitaan nopeasti suuria määriä työntekijöitä.
- Todellisten tarpeiden selvittäminen koulutuspalvelujen suunnittelua varten edellyttää osaamisen ennakkoinnista saatuun tietoon perehtymistä ja vuoropuhelua työnantajien kanssa. Työnantajien tarpeiden tunnistaminen perustuu toisaalta pitkäjänteiseen ennakkointiin ja toisaalta koulutusorganisaatioiden kykyyn toimia paikallisesti sekä nopeasti että joustavasti.

Koulutusmuodot ja toteutustavat muotoillaan työnantajien tarpeisiin sopiviksi

- Toimivassa koulutuspalvelussa koulutusmuodot, opetusmenetelmät sekä opiskelun aika ja paikka muotoillaan sellaisiksi, että työssäkäyvillä työikäiseen väestöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus opiskella.
- Ammatillisen koulutuksen järjestäjillä ja korkeakouluilla on käytössään monipuolisia koulutusmuotoja, joilla ne voivat vastata työnantajien tarpeisiin. Arvioinnissa tuli esille, että ammatillisen koulutuksen järjestäjät ja korkeakoulut ovat tarjonneet työelämän nopeissa muutostilanteissa pääosin tutkintoja tai tutkinnon osia. Niiden ensisijaiseen tarjoamiseen vaikuttavat koulutusten rahoitusjärjestelmät.
- Koulutusorganisaatioiden hyvien koulutuspalvelujen esimerkeissä korostui se, että koulutukset on suunniteltu työn ohessa opiskeltaviksi. Koulutusten toteutustavat on suunniteltu yhteistyössä työnantajien kanssa
- Alueellisiin tarpeisiin on ammatillisessa koulutuksessa rakennettu paikallisia tutkinnon osia vastaamaan paikallisiin työnantajien tarpeisiin.

Koulutusorganisaatioiden yhteistyöllä turvataan työnantajien tarpeisiin vastaaminen alueellisesti ja toimialakohtaisesti

- Toimivassa työikäiselle väestölle suunnatussa koulutuspalvelussa hyödynnetään alueellisesti ja koulutusalaakohtaisesti eri koulutusorganisaatioiden osaamista ja koulutuspalveluja.
- Työelämän nopeissa muutostilanteissa osaamisen kehittämisen tarpeet voivat ylittää yhden koulutusorganisaation mahdollisuudet tarjota työnantajille tarpeenmukaisia koulutuspalveluja.
- Koulutusorganisaatioiden yhteistyö muiden toimijoiden kanssa koulutusten toteuttamisessa on vielä melko vähäistä ja sitä on tarpeen tiivistää työelämän nopeissa muutostilanteissa. Koulutusorganisaatiot voivat yhdessä tarjota monipuolisia koulutuspalveluja ja vastata alueen tai toimialan työnantajien tarpeisiin.

Työikäiselle väestölle on tarjolla helposti saatavaa tietoa opiskelumahdollisuuksista ja opintojen rahoittamisesta

- Toimivissa koulutuspalveluissa huolehditaan siitä, että työikäisellä väestöllä on työn ja koulutuksen nivelkohdissa saatavilla ohjauspalveluja ja tietoa opintojen rahoittamisesta.
- Arvioinnissa tuli esille, että tiedonsaanti opiskelumahdollisuuksista ja uramahdollisuuksista on olennaisen tärkeää turvata silloin, kun yksittäinen henkilö kohtaa työelämän nopean muutoksen.
- Opiskelijoiden ohjaamiseen tarvitaan palveluita, joissa työikäiseen väestöön kuuluva henkilö voisi keskustella opinto- ja uraohjaajien kanssa osaamisen kehittämisen mahdollisuuksista. Myös TE-toimistoissa tulisi varmistaa, että työelämän nopeissa muutostilanteissa työttömiksi jääneisiin oltaisiin nopeasti yhteydessä työttömyyden alkaessa.

Koulutuspalvelujen suunnittelussa otetaan huomioon työikäisen väestön tarpeet

- Toimivassa koulutuspalvelussa tunnistetaan työikäisen väestön osaamisen kehittämisen tarpeet.
- Työikäisellä väestöllä on monenlaisia tavoitteita ja tarpeita osaamisen kehittämiseksi. Osa hakee täydennystä osaamiseensa, osa tarvitsee uutta osaamista työllistymistä varten ja osalla on tavoitteena alanvaihto.

Koulutuspalveluihin hakeutuminen on joustavaa

- **Toimivissa koulutuspalveluissa yksittäisten henkilöiden on mahdollista hakeutua opintoihin jatkuvasti ja joustavasti.**
- **Työelämän nopeissa muutostilanteissa on tärkeää, että yksittäiset henkilöt voivat aloittaa opintonsa joustavasti. Ammatillisen koulutuksen järjestäjillä on jo monia keinoja käytössään joustavaan hakeutumiseen.**

Koulutuspalvelujen toteutuksessa otetaan huomioon opiskelijoiden lähtötaso ja valmiudet opiskeluun

- **Toimivissa työikäiselle väestölle suunnatuissa koulutuspalveluissa otetaan huomioon opiskelijoiden erilaiset lähtötasot ja valmiudet opiskeluun sekä aiemmin hankittu osaaminen.**
- **Opinnot tulee henkilökohtaistaa ja aiemmin hankittu osaaminen tunnistaa ja tunnustaa.**

Ohjauspalvelujen saatavuus on tärkeää varmistaa

- **Toimivassa koulutuspalvelussa varmistetaan, että opiskelijat saavat tarpeidensa mukaisesti ohjauspalveluita opintojen alussa, aikana ja lopussa.**
- **Työikäiset opiskelijat ovat monimuotoinen ryhmä. Osalla opiskelijoista on vähän aikaisempia opintoja takana tai edellisistä opinnoista voi olla pitkä aika. Opinnot voivat keskeytyä tai opinnoissa eteneminen voi hidastua, jos opiskelija jää yksin suunnittelemaan opintojaan.**

Opiskelijoita tuetaan työssäoppimispaikkojen etsimisessä

- Työikäisillä opiskelijoilla voi olla haasteita sopivan ja laadukkaan työssäoppimispaikan löytämisessä.
- Toimivassa työikäiselle väestölle suunnatussa koulutuspalvelussa huolehditaan siitä, että opiskelijat saavat riittävästi tukea työssäoppimispaikkojen hankkimiseen.
- Koulutusorganisaation on tarpeen varmistaa ja tukea sitä, että opiskelijoilla on mahdollisuus opiskelun tavoitteiden mukaiseen työssäoppimiseen.

Työikäisen aikuisväestön koulutuspalveluiden on tärkeää tukea työllistymistä

- Toimiva koulutuspalvelu parantaa työllistymismahdollisuuksia ja uudelleentyöllistymistä.
- Koulutuspalvelujen sisällöissä ja toteutuksessa tulisi varmistaa se, että ne tukevat työllistymistä.
- Haasteena on ollut se, että nykyiset koulutuspalvelut eivät aina tue työllistymistä riittävästi ja koulutuspalvelujen suunnittelu saattaa lähteä koulutusorganisaatiolla jo valmiina olevasta koulutustarjonnasta.

Kehittämissuosituksia

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Ammatillisen koulutuksen järjestäjille suunnatut kehittämissuosituks

Ammatillisen koulutuksen järjestäjille suunnattuja kehittämissuosituksia 1

Ammatillisen koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen on tärkeää arvioida oman organisaationsa ja toimintaympäristönsä erityispiirteet ja määritellä, millaista varautumista ja kehittämistoimia äkillisissä rakennemuutoksissa toimiminen niiltä edellyttää.

Koulutusorganisaatioiden on tärkeää vahvistaa rooliaan työelämän kehittäjinä äkillisissä rakennemuutostilanteissa. Yhteistyötä eri koulutusasteiden välillä on tarpeen lisätä ja laajentaa.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjille suunnattuja kehittämissuosituksia 2

Työelämän nopeissa muutostilanteissa koulutuspalveluita toteuttaneiden ammatillisen koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen on tärkeää jakaa muille koulutusorganisaatioille toimiviksi osoittautuneita toimintamallejaan koulutusten suunnittelussa, toteuttamisessa ja kehittämisessä.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen on tarpeen varmistaa, että niillä on toimivat sisäiset rakenteet ja prosessit työelämän nopeissa muutostilanteissa toimimiseksi eri yhteistyökumppanien kanssa.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjille suunnattuja kehittämissuosituksia 3

Ammatillisen koulutuksen järjestäjien on tarpeen luoda alueellisia ja toimialakohtaisia toimintamalleja opetushenkilöstön riittävyys turvaamiseksi työelämän nopeissa muutostilanteissa.

Ruotsinkielisten ammatillisen koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen kykyyn toimia äkillisissä rakennemuutostilanteissa tulisi kiinnittää erityistä huomiota.

Lisätiedot

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Lisätiedot arvioinnista

- Johtava arviointiasiantuntija Tarja Frisk, Karvi, tarja.frisk@karvi.fi
- Arviointiasiantuntija Kati Isoaho, kati.isoaho@karvi.fi
- Arviointiasiantuntija Risto Hietala, risto.hietala@karvi.fi